

Motion till riksdagen

1989/90:So4

av Lars Werner m. fl. (vpk)

med anledning av prop. 1989/90:28 om vård
i vissa fall av barn och ungdomar

Propositionen behandlar ett förslag till ny lag om tvångsvård av barn och ungdom.

I februari 1986 överlämnade socialberedningen sitt betänkande om Barns behov och föräldrars rätt – Socialtjänstens arbete med utsatta familjer. I denna utredning lämnade beredningen förslag till en helt ny lag om tvångsombändertagandet av unga (LTU). Mot att på vanligt sätt låta remissbehandla utredningens förslag så beslutade regeringen att utreda socialberedningens utredning. Vi kan inte tolka detta på annat sätt än att regeringen varit ytterst missnöjd med de förslag som lämnats och beställde ett för tidsdan mer passande lagförslag. En lag som mer kunde tillmötesgå repressio- nen och resursnjugggheten mot vissa samhällsgrupper. Detta fick man också i utredningen. Översyn av LVU (Ds S 1987:3). Det blev den gamla barnavårdslagen i en modernare språkform.

Regeringen återställer nu till fullo det som kallades tumskruvsprincipen. Med en rad indikationer kan man nu i den praktiska tolkningen göra en trappa av mer och mer ingripande åtgärder. Steg ett, bedömning av psykiska misshandel. Steg två, sexuellt utnyttjande. Steg tre, fysisk misshandel. Steg fyra, drogmissbruk. Steg fem brottslighet etc.

Till trappan knyts sedan arsenalen av åtgärder: övervakare (kontaktper- son), familjehem, storfamilj, skolhem, behandlingshem, ungdomsvårds- skola (§ 12-hem), fängelse. (Dvs låta någon underårig ta ett fängelsestraff.)

Nu är det också fritt att blanda och ge eftersom man kommer att ha samma indikationer för både miljö- och beteendefallen. Det är i det närmaste bara en semantisk skillnad mellan regeringens förslag och den gamla barnavårdslagen. Den användes också bara när frivilligheten tröt.

Trots avvisidorna med indikationstänkandet är vi beredda att acceptera ett sådant om det fanns en bättre markering mellan vård och straff samt om lagen hade en vårdideologisk inriktning i stället för som nu en teknisk, juri- disk.

Vi har tagit del av socialberedningens oremitterade förslag och finner att den har vårdkvaliteer som saknas i det förslag som nu lämnats. Beredningens förslag är i avgörande stycken ett lämpligare dokument för en sociallagstift- ning än regeringens proposition. Den visar på ett tydligt sätt socialtjänstla- gens intentioner om att det är de ungas behov som skall styra vård- och be-

handlingsinsatserna. Deras förslag tar också bättre till vara föräldrarnas rättssäkerhet och anger vilket stöd de behöver vid ett omhändertagande.

När det gäller enskildheter i propositionens lagförslag anser vi att begreppet "omedelbart omhändertagande" bör utgå och ersättas med "tillfälligt omhändertagande" eftersom det under denna tid pagår en utredning och inget definitivt beslut är fattat.

Utredningar som görs i LVU-sammanhang travar oftast negativa argumenteringar på varandra. Detta görs för att styrka behovet av de föreslagna åtgärderna. En anmaning i lagen att utredningen skall innehålla en avvägning mellan positiva och negativa sidor av klientens livssituation skulle ge ett objektivare utredningsförfarande, förbättra relationerna till utredarna och även öka motivationen hos den enskilde för de kommande vård- eller behandlingsinsatserna.

Det som kallas mellanvårdstvånget och som infördes 1 juli 1985 står kvar i regeringens förslag. Det har visat sig att socialnämnderna i ytterst liten omfattning använder sig av detta och därför inte har någon praktisk betydelse. Det kan utan saknad utgå ur lagen. Ett tvång i ett inledningsskede, vilket nästan alltid mellantvånget är, skapar undantagslöst motstånd, misstro, förbittring, ja kanske vanmakt hos den som berörs av åtgärden. Vi föreslår att den ersätts med en möjlighet till ett frivilligt kontraktsförfarande mellan myndighet och föräldrar/omhändertagen. Det skulle kunna bidra till bättre relationer med föräldrarna och markera deras betydelse vid ett omhändertagande.

När det gäller de olika ombuden som föreslås i propositionen anser vi att detta ytterligare bör tänkas över. Däremot skall familjen eller den som skall omhändertas kunna begära ett ombud eller kontaktperson och då kunna ha möjlighet att välja vem de vill ha som stödjure.

I propositionen verkar vårdens kvalitét vara av underordnad betydelse. Denna är nästan helt utmönstrad i det tilltänkta förslaget. Lagstiftaren lämnar denna del fri till nästan vad som helst. Vårdens innehåll borde här ha fått ett större utrymme.

Vi har i dag ca 10 000 barn och ungdomar som blir föremål för samhällsvård. Omkring 3 000 tvångsvårdas varav 900 på grund av det egna beteendet, dvs de missbrukar och slass. Det är den grupp ungdomar som vi nu gett tillmälet "värstingar". Något har gått snett - i samhället, hemma, eller hos dem själva. Samhället har råd att ta fram en fungerande vård och behandling som kunde skraddarsys för var och en av dessa 900. Det skulle ge dem ett värdigare liv och ett bättre samhällsklimat.

Enligt vår mening är vårdfrågan väsentlig när det gäller denna lilla grupp. Det handlar då om en helhetssyn, omprioriteringar, ökade ekonomiska resurser samt ett tvärbehandlingstänkande.

Både erfarenhet och forskning visar på att vård- och behandlingsinsatserna måste differentieras. Det behövs en rad alternativ för att var och en skall få den vård de behöver. Problemen ser ut att vara ytterst komplexa och har en svaröverskådlig sammansättning av psykologiska, psykiatriska, pedagogiska, sociologiska, fysiologiska och medicinska faktorer. Därtill finns de etiska och juridiska överväganden som kommer in i bilden. Trots detta arbe-

tar man mycket enskilt inom varje disciplin med vård och behandling av denna ungdomsspiltra, en grupp som troligen aldrig varit mindre än i dag.

Det behövs en samlad forskning för att finna alternativen och den differentiering som behövs.

År 1983 överlämnade staten huvudmannaskapet för sina institutioner till socialtjänsten. Då förstördes deras möjligheter att inom sig finna adekvata vårdformer. Vi anser att staten bör återta huvudmannaskapet för någon eller några institutioner och där i samråd med behandlande expertis på tidigare angivna områden utveckla vården och behandlingen för den grupp unga som denna proposition handlar om.

Slutligen. Trots ett ständigt sjunkande behov av tvångsätgärder, en halvering sedan år 1981, kommer förslag efter förslag till skärpt lagstiftning där målgruppen är de s. k. unga lagöverträdarna. I en tidsperiod där ungdomsbrotten stabiliserats borde samhället i större utsträckning inrikta sina insatser på vårdens och behandlingens innehåll och mindre på lagbyggeri och en ökad repression. Vi föreslår därför en kraftig revidering av propositionens lagförslag.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen avskar regeringens proposition 1989/90:28 om vård i vissa fall av barn och ungdomar.
2. att riksdagen hos regeringen begär förslag till ny lag för vård av barn och ungdomar, i enlighet med vad som anförts i motionen.

Stockholm den 14 november 1989

Lars Werner (vpk)

Ylva Johansson (vpk)

Margó Ingvardsson (vpk)

Gudrun Schyman (vpk)

Bo Hammar (vpk)

Bertil Måbrink (vpk)

Lars-Ove Hagberg (vpk)